

“VERGİDE DENİZ BİTTİ” DENEN NOKTADAN BİR SONRASI

Bu yazıyı sevgili Tuncay Kapusuzoğlu’nun bu platformda yayınlanan “Vergilendirmede Çaresizlik” başlıklı yazısını dikkatle incelemeden okumaya başlamayın.

Çünkü bunları bir açıdan o yazının devamı gibi kaleme alıyorum.

Gerçekten, derinlemesine ve güzel bir çalışma olmuş.

Bu, yazının yer aldığı “Vergi Platformu”nun giderek daha işlevli olmasını bekleyenler için önemli bir adım. Kuşkusuz Kapusuzoğlu ve “Platform” arkadaşları bu adımları – ayaklarını her zamanki gibi hep sağlam zeminlere basarak- giderek daha da sıklaştıracak.

*

Neydi o yazıdaki tesbit?

Türkiye’de “Vergilendirme” ne yazık ki; bu sürdürdüğü tarzıyla artık “çaresizlik” duvarına dayanmıştır. Yani, bundan ötesi zorlamadır, kaynağı köreltmedir. Pek söylemeye dilim de varmıyor ama haydi yine de söyleyeyim “zulümdür”.

Kime ve neden böyle bir uyarı?

Tabii ki “vergilendirmenin”, onun da derininde “ekonominin” direksiyonunu elinde tutanların durumu fark edip artık farklı bir arayışa girmesi gerektiğini söylemek, duyurulabildiği ölçüde aman ha! demek için.

*

Mülkiye’de öğrencisi olmakla onur duyduğumuz Mümtaz Soysal’ın bize önerisidir:

Mealên söyleyeceğim tabii:

“İşlerin hayli karışık olduğu zamanlarda doğru yolu bulabilmek için “Temel kurallardan” hareket edin derdi.

Dolayısıyla şimdi biz de konuya bu açıdan yaklaşmaya çalışacağız.

*

1.Piyasa ekonomisinde vergi, devletin kamu harcamalarını karşılama gerekçesiyle “piyasa” denen pastadan aldığı paydır.

2.Devlet vergi denen bu payını, otoritesinin ve piyasayı kontrol gücünün büyüklüğü ölçüsünde alabilir.

3.Vergi özünde bir “zorlama” olsa da bu zorlamanın karşısında oluşan direncin olabildiğince düşürülebilmesi için onun çeşitli katmanlarda “en az mali his” yaratacak biçimde toplanması, çok üzmemesi, daha genel bir anlatımla “adaletle” alınmasını gerektirir.

Dolayısıyla, yukarıda şu üç kalemde özetlemeye çalıştığımız temel koşulların belirli bir evresinde “vergilendirmenin sınırı” bellidir ve bu sınıra ulaşıldığında karşılaşılan durum, değerli yazarımızın deyimiyle artık “Çaresizlik”tir. Bunu bir de nereden anlayabiliriz?

Hani fıkradaki “Yeni vergiler salındığında halkın zil takıp oynaması” gibi değil ama artık ateş püskürmesinden, siyasetin zaman zaman çeşitli vergi atakları yapıp havayı kokladıktan sonra geri çekilmesinden ve nihayet vergiden ümidi kesip bir başka alana, “daha fazla borçlanmaya” yönelmesinden anlayabiliriz tabii...

Bu gün ülkemizde böyle bir durum var mı?

Yazıda bunlar rakamlarla açıklanıyor elbette ama başınız çok hoş değilse bırakın rakamları bir kenara, dönüp bakın etrafınıza, dönüp bakın en büyük kaynak olması gereken yatırımcı sermayenin yurt dışına yönelmesine, kapanan işyerlerine yeter...

Peki o zaman ne yapmalı?

Tabii ki yine bu üç başlıktan hareket etmekten başka çözüm yok gibi.

Çünkü “vergi”nin yerini “daha çok borçlanma” ile doldurma seçimi, giderek ekonomi-politik maliyeti yükselen bir imkan. Ki buradaki aşırılık önce faizi sonra borç verenlere verilen tavizi dayanılmaz noktalara yükseltir. Bunu belki “bugünü

kurtarmak" için, anlık ve çok kritik dönemlerde tercih etmek mümkün ama "Yarının maliyeti"nin, her zaman esas olan ekonomi ve sonuçta ülke için altından kalkılamayacak bir durum ortaya çıkaracağı açıktır.

Öyleyse çıkış nerede?

1."Vergi" devletin piyasa pastasından aldığı "pay" ise, bu pastayı büyütmeden -yani vergi tabanını değil, tam aksine- içinden bir dilimi alınan pastayı büyütmeden bu çaresizlikten kurtulmak -söz bir yana- matematik olarak mümkün değil.

Ancak ne yazık ki bizde "geleneksel" bir biçimde vergicilik hep "daha fazla tahsilat" için sürdürülen bir gayrettir de, verginin aslında ekonominin belirleyicilerinden biri olduğu ihmal edilir.

Öyle değil mi?

Tereddüt eden olursa düşünün mesela şu istihdam üzerinden alınan vergileri...Yani üretimin temel unsurlarından "işçiliğin" o üretimdeki maliyetini.

Yükseltin o istihdam vergisini bir kademe mesela, denemek için şöyle yarısı kadar daha arttırın bordro yükünün, bakın bakalım ortada istihdam ve dolayısıyla üretim kalabilir mi? Peki böylece üretimi ve dolayısıyla o üretilen pastadan alacağınız devlet payını kendi elinizle küçültmüş olmaz mısınız?

İşte bu nedenle, vergide çaresizliğin aşılmasında ilk hedef uygulanan verginin üretimi ne yönde etkileyeceğini düşünmek ne kadar kasacağını ne kadar önünü açacağını görmek ve ölçüleri buna göre kabul etmek şarttır.

2.Piyasayı ne kadar kontrol edebilir, otoritenizi ne kadar ortaya koyabilirsiniz, ekonomi pastasındaki payınızı o kadar "eksiksiz" alabilirsiniz.

Piyasayı kontrol tabii ki ekonomide ne olup bittiğinin, hangi köşelerde hangi rantların oluştuğunu izleme ve doğru değerlendirmeler ile olur.

Bunun adı liyakatli bir bürokrasi ve sağlam istatistiktir.

Eğer sizin bürokrasiniz size doğru bilgi değil de sadece sizin hoşlanacağınız bilgiyi veriyor ve siz de kendilerine bundan

hoşlandıkça imkan veriyor, yerlerini sağlamlaştırıyorsanız; size sadece Rockefeller 'e ölüm döşeginde sunulan pembe gazeteleri gibi pembe tablolar sunulacak, giderek dramatikleşen acı gerçekler saklanacaktır.

Sadece bilgilenme yeterli mi?

Değil tabii. Bilgilenmeniz, bilgiyi doğru değerlendirmeniz ve bu değerlendirmelerinizi kuvvetli bir biçimde eyleme dönüştürmeniz de gerekecektir.

Eğer iş başındakileriniz kayıt düzenini bir karanlığa dönüştüren kaçak çalıştırılan göçmenleri "imkan" olarak hoş karşılıyor, eğer kimin ne yaptığını takipte hoşgörüleriniz bu takipleri zaafa uğratıyorsa, eğer bu rüzgarlara karşı duranlar o rüzgarın "serinliğinden" endişelendiriliyorsa şüphesiz her şey kendi bildiğine gelişecek, çaresizlik yine aşılamayacaktır.

3.Ekonomiyi çok iyi denetleyebilir, kuş uçurtmaz hatta herkesin başına bir vergi jandarması da dikebilir, "biz ne dedikse o" da diyebilirsiniz.

Bu, bir biçimde ve bir ölçüde mümkündür ama o verginin literatüründe bir de "mali his" denen bir "ustalık" konusu vardır.

Bunu biraz da aşağılayıcı edayla ve kabaca "...ürkütmeden yolacaksın" gibi de söylerler ama, siz eğer piyasa düzenindeyseniz, küresel ekonomilerle entegreyseniz, insanlara zorla üretim yaptıracak, tüketimini engelleyebilecek gücünüz yoksa bu "bileşik kaplar" gibi çalışan serbest piyasada "mali his"si ne kadar hoyratlığa çevirirseniz o kadar büyük direnişle karşılaşır, farkında bile olamadan ekonominin kendi kurallarına göre dönmesi gereken çarklarını hiç olmadık yerlerden çok kötü kasarsınız.

İşte bu nedenle de vergicilikte "adaletle" de diyebileceğimiz; aslında hem ekonomiye hem vergiyi ödeyecek olanlara o tatlı-sert baskıyı "en azından hissettirecek" yapıyı kurmanız, bu yetmiyorsa "şimdikinden daha az hissettirecek" bir hale

getirtmeniz gerekir.

Hani bizde “Elle gelen düğün bayram” diye bir söz vardır ya... İşte o sözde bir açıdan bu adalet, -bizim deyimle- eşit mali his” de vardır.

Kimi durumlarda çok zordur sofradan bir dilimi eksiltmek. O durumlara düşmüşsek tabii ki eksiltiriz ama asla “biri yer biri bakar” durumunu yaşatmadan.

Yani çok şeyle birlikte vergide de adaletle...